

กระบวนการจัดการธุรกิจเงินกู้นอกระบบในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

Informal Loan Managerial Process as a Case Study of the Boundary of Maha Sarakham Municipality, Maha Sarakham Province.

แพทรียา หงสุวรรณ¹ และ ปิยะพงษ์ บุษบงก์²

Pattreeya Hongsuwan¹ and Piyapong Boossabong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์ที่ทำให้เกิดธุรกิจปล่อยเงินกู้นอกระบบในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (2) ศึกษาภูมิหลังของเจ้าของธุรกิจปล่อยเงินกู้และผู้กู้ในธุรกิจเงินกู้นอกระบบ และ (3) ศึกษากระบวนการปล่อยเงินกู้นอกระบบ รวมไปถึง หลักเกณฑ์ในการปล่อยเงินกู้ วิธีการกู้ยืมเงิน (แบบมีหลักทรัพย์และไม่มีหลักทรัพย์ในการทำสัญญา) การชำระหนี้คืนเมื่อครบกำหนด การติดตามเงินกู้ค้างชำระ ยุทธศาสตร์ในการไล่เกลี้ยหรือการเจรจาเพื่อประนีประนอมหนี้ และการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในระบบปกติ โดยใช้การศึกษาแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 170 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้กู้เงินนอกระบบส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดต่อผู้ให้กู้โดยไปพบโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 57.06 ทั้งนี้ ในแง่ของการทำสัญญาเงินกู้ ร้อยละ 78.82 สะท้อนว่าแหล่งเงินกู้นอกระบบต้องทำสัญญา โดยร้อยละ 72.35 ไม่มีการค้ำประกัน ส่วนในกรณีที่ไม่คืนชำระหนี้ ส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.53 ขอฟ่อนผันได้แต่ต้องเสียค่าดอกเบี้ย รองลงมา คือ ถูกยึดสิ่งที่มีมาค้ำประกัน คิดเป็นร้อยละ 25.29 และน้อยที่สุด คือถูกข่มขู่ทำร้ายร่างกาย หลังจากที่ไม่คืนจ่ายมาหลายครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.76 ในส่วนของการฟ้องดำเนินคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ส่วนใหญ่ไม่เคยถูกฟ้องดำเนินคดี คิดเป็นร้อยละ 87.06 สำหรับช่วงระยะเวลาที่มีผู้กู้เงินกู้นอกระบบมากที่สุดคือในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน และในรอบปีที่ผ่านมาผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินกู้นอกระบบ 3 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 78.82 กู้เงินนอกระบบแบบรายเดือน ในด้านวงเงินกู้สูงสุด ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบใช้วงเงินกู้สูงสุดจำนวน 10,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท ในด้านของอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 60 จ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้นอกระบบร้อยละ 6- 10 บาท รองลงมา คือ ร้อยละ 2-4 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.53 และน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 16-20 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.59 ทั้งนี้ ผู้กู้เงินกู้นอกระบบส่วนใหญ่ไม่เคยถูกผู้ให้กู้โกง คิดเป็นร้อยละ 89.41 โดยเมื่อกู้แล้วส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบนำเงินไปซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 59.41 รองลงมาคือ ชำระหนี้ที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 37.06 สำหรับการคิดที่จะใช้บริการเงินกู้นอกระบบอีกครั้ง ส่วนใหญ่คิดว่าจะใช้บริการอีก คิดเป็นร้อยละ 92.35 โดยร้อยละ 95.88 ไม่เคยคิดที่จะโกงเงินผู้ให้กู้ ในขณะที่ร้อยละ 4.12 คิดที่จะโกงเพราะเห็นว่าค่าดอกเบี้ยสูงเกินไป

¹ นิสิตปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร., สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ในส่วนของผู้ให้กู้เงินกู้ยืมในระบบ ส่วนใหญ่ไม่สนิทกับนักการเมืองท้องถิ่น ในขณะที่ ส่วนใหญ่สนิทกับตำรวจ ผู้ให้กู้สะท้อนว่าสภาพธุรกิจเงินกู้ยืมในระบบโดยทั่วไปกิจการเจริญรุ่งเรืองดีมากเนื่องมาจากปัญหา เศรษฐกิจที่ตกต่ำ คนจึงขาดสภาพคล่องทางการเงินที่จะใช้ในการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน พบว่า ผู้ให้กู้ต้องระแวงระวังมากขึ้นจากที่รัฐบาลมีแนวทางการจัดการกับธุรกิจนอกระบบมากขึ้น สำหรับระยะเวลาที่ทำธุรกิจเงินกู้ยืมในระบบพบว่าผู้ปล่อยเงินกู้ได้ดำเนินธุรกิจมานานพอสมควร โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำการปล่อยกู้มาแต่ดั้งเดิม ส่วนสาเหตุและแรงจูงใจที่ทำธุรกิจนี้เนื่องมาจากผลประโยชน์ในเรื่องของค่าตอบแทนที่สูงที่ได้รับจากอัตราดอกเบี้ยที่ได้จากเงินต้นทุนของตนเอง อีกทั้งอาชีพนี้ไม่มีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการทำงานมากนักและยังเป็นงานที่สบาย มีเวลาเป็นส่วนตัวเยอะและสามารถทำควบคู่กับงานประจำที่ทำอยู่ได้มากไปก่อนหน้านี้ ยังทำให้ตนรู้สึกถึงการมีอำนาจ

เมื่อถามถึงรูปแบบของการให้กู้ ส่วนใหญ่จะทำการกู้เงินออกมาในรูปแบบของการจดจำนองและการขายฝาก ในการคืนเงินจะคิดออกมาในรูปแบบของรายเดือน ซึ่งในการกู้แบบรายเดือนนั้นผู้ที่ประสงค์จะกู้ต้องมีการทำสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน เช่น โฉนดที่ดิน น.ส.3 รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ โทรศัพท์มือถือและอื่นๆ ที่เป็นทรัพย์สินของมีค่าที่สามารถแปรรูปเป็นเงินได้มาวางไว้เพื่อเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ ทั้งนี้ นอกจากการนำเงินทุนส่วนตัวมาให้กู้ บางส่วนสะท้อนว่าไปกู้มาจากสถาบันการเงินอื่นๆ หรือนายทุนคนอื่นเพื่อนำมาปล่อยกู้ในการแสวงหาผลกำไรจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลที่นำมาปล่อยกู้ อีกประเด็นคือผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่ทำการปล่อยเงินกู้นอกเขตพื้นที่ตนเองอาศัยอยู่ เนื่องด้วยมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เวลา การติดตามทางหนี้ และมองเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก อีกทั้งได้รับการสะท้อนว่าผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่เคยโกงลูกค้าเลย เพราะการรักษาชื่อเสียงในวงการเป็นเรื่องสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจเงินกู้ ในขณะเดียวกัน จากผลการสัมภาษณ์พบว่าวิธีการหลักของการเจรจาใกล้เกลี้ยในการทวงหนี้คือการทวงถามและหาจุดเป็นไปได้นบนฐานของการให้เกียรติลูกหนี้ด้วย บางคนเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของความสุภาพ และการให้ทางเลือกลูกค้ารวมถึงฟังเงื่อนไขที่เขามีและแนวทางประนีประนอมหนี้ที่เป็นไปได้สำหรับเขา ในขณะที่ บางคนเน้นขู่นำทรัพย์สินที่ค้ำไว้ไปขายหรือการเปิดโปงต่อสาธารณะให้เสียชื่อเสียง

คำสำคัญ : ธุรกิจเงินกู้ยืมระบบ, การจัดการมหาสารคาม

ABSTRACT

The purposes of this research are (1) to study the situation that facilitates loan shark businesses in MahaSarakhm municipality, MahaSarakhm province, (2) to study the background of loan shark business owners and borrowers in MahaSarakhm municipality, MahaSarakhm province, and (3) to study the process of loan shark including lending criteria, borrowing approach (with and without collaterals), loan repayment, debt follow up process, debt composition strategy, and process of judgment in general. Both quantitative and qualitative methods are used in this study. The data used in this study are from 170 survey questionnaires and 20 interviewees.

The findings reveal that 57.06% of borrowers contact lenders by face to face. In addition, 78.82% of borrowers have signed paper contracts with lenders and 72.35% of the contracts are without collaterals. In the case of debt default, 53.53% of borrowers can reach a

compromise with lenders, but they still have to pay interest rate. There is 25.29% of borrowers whose collaterals are seized, and only 1.76% of them are intimidated by lenders after failure to repay debt for several times. However, 87.06% of the borrowers are never impleaded. Most of the borrowers prefer to borrow money in the period between April and June. Based on last year information, most of them borrow money three times and about 78.82% borrow money on a monthly basis, with the maximum amount that can be used is 10,001 - 30,000 Baht (60%), and the rest is the amount less than 10,000 Baht. For the interest payment, about 60% of borrowers pay at rate of 6% - 10% per month, 33.53% pay at rate of 2% - 4% per month, and only 0.59% pay at rate of 16% - 20% per month. There is pretty much of 89.41% of borrowers who are never defrauded by lenders. Once the borrowers get the money, 59.41% of them use it for consuming convenient goods, and 37.06% use the money for repaying another debt. About 95.88% of borrowers who have experience using the loan shark service have a tendency to use the service again. Moreover, 95.88% of borrowers never think to defraud lenders, and only 4.12% of them may defraud lenders because of high interest payment.

For the lenders side, many of them have no connection with local politicians, but they have well connection with policemen. They think that the loan shark is a flourishing business in general, because most people do not have enough money to spend in daily life during economic downturn. Recently, the lenders have to be more cautious in doing the business since the government has stepped in to crack down on business. Most of the business owners have started running their business for a period of time. The motivations of doing the business are that they could have high return from interest payment. The owners do not need specific skill or knowledge to run the business, and they can do it along with their permanent job, since the loan shark business require less time. Moreover, they also feel that they have the power over borrowers.

When asking about lending approach, most of the lenders will lend out money in the form of mortgage and sale with right of redemption, and the payment method will be calculated on a monthly basis. In addition, the borrowers who want to borrow money on a monthly basis have to sign a paper contract and pledge collaterals for instance, title deeds, certificate utilizations (NS. 3K.), personal cars, motorcycles, mobile phones, and other liquid assets with the lenders. In addition to use their own capital for lending, some lenders have borrowed money from financial institutions or another capitalists for their business, in order to make a profit from the interest rate differentials.

It is worth noting that most of the lenders will not make a loan beyond their living area due to travelling cost, time waste, debt follow up, and inconvenience. Furthermore, many lenders would never defraud their clients because the trust is very important for their business to survive in the market. From the results of the case study interview, the lenders indicate the

ways that they negotiate to reach a compromise with their debtors. They emphasize that respect and gentleness are very important when asking for debt repayment. Moreover, the lenders should provide options to borrowers or listen to their opinions in order to find possible solutions for them. However, some lenders would threaten borrowers that they will sell their collaterals or disclose their information to the public.

Keywords : informal loan managerial process, the boundary of Maha Sarakham

บทนำ

หนี้นอกระบบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีมานานแล้วซึ่งในปัจจุบันก็ยังมียู่และอาจจะมียากขึ้นกว่าในอดีตเนื่องจากในปัจจุบันการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปจากในอดีตซึ่งในชนบทจะอาศัยปัจจัยสี่จากธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ไม่ต้องซื้อแต่ในปัจจุบันการดำรงชีพต้องพึ่งพาเงินตรามากขึ้นเพราะนอกจากปัจจัยสี่ไม่สามารถหาจากธรรมชาติดังเช่นแต่ก่อนแล้วยังมีค่าครองชีพอื่นที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ประปา ค่าโทรศัพท์ น้ำมันเชื้อเพลิง และอื่นๆ ทำให้รายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจึงต้องกู้เงินมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของหนี้สินเรื้อรังซึ่งอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศก็ลดลง (ปรัชญา ปิ่นมณี 2548: 90) ซึ่งบุคคลบางรายสามารถกู้ในสถาบันการเงินได้แต่บางคนไม่สามารถกู้ได้หรือไม่ทราบวิธีที่จะเข้าถึงแหล่งทุนทำให้ผู้ที่มีเงินลงทุนมากให้ปล่อยกู้โดยให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่ากฎหมายกำหนดโดยให้กู้ในอัตราร้อยละ 3-5 ต่อเดือนและบางรายที่ไม่มีหลักประกันมีอัตราดอกเบี้ยถึงร้อยละ 5-10 ต่อเดือน (ภัทรกร เท่งเจียว 2547) ดังนั้น ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้น้อยขาดโอกาสในการกู้เงินในระบบอาทิ เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารทหารไทย ธนาคารกสิกร ธนาคารออมสิน เป็นต้น เพราะมีหลักเกณฑ์ในการกู้ยืมอย่างรอบคอบ ครั้นจะไปขอกู้จากโรงรับจำนำบางครั้งก็อาจจะได้รับเงินน้อยเพราะขึ้นอยู่กับมูลค่าของหลักทรัพย์ ดังนั้นแหล่งเงินกู้ที่พอจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆที่ต้องใช้เงินได้ก็คือการกู้เงินจากนอกระบบ (วิไลลักษณ์ โพธิ์เงิน และคณะ, 2553)

อีกทั้งจังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นเมืองแห่งการศึกษาเลยทีเดียว ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้แสวงหากำไรจากการค้าเงินมาเปิดธุรกิจเงินกู้นอกระบบด้วยอีกทั้งในส่วนองจำนวนประชากรที่มากทั้งในส่วนที่เป็นคนในพื้นที่เองที่อาศัยอยู่และคนต่างพื้นที่เข้ามาอาศัยอยู่รวมด้วยโดยเทศบาลเมืองมหาสารคามมีพื้นที่อาณาเขตในการปกครองทั้งหมด 24.14 ตร.กม. และมีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองทั้งหมด 30 ชุมชนและมีจำนวนหลังคาเรือนในเขตพื้นที่เทศบาลเมือง 10,783 หลังคาเรือนซึ่งในปัจจุบันประชากรในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามมีจำนวนทั้งหมด 51,067 คน โดยแบ่งจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ตามชุมชนต่างๆ ทั้ง 30 ชุมชนได้ดังนี้ ชุมชนดักสิลาศรีสวัสดิ์ 1 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2 ชุมชนธัญญา 1 ชุมชนธัญญา 2 ชุมชนธัญญา 3 ชุมชนธัญญา 4 ชุมชนสามัคคี 1 ชุมชนสามัคคี 2 ชุมชนศรีมหาสารคาม ชุมชนเครือวัลย์ 1 ชุมชนเครือวัลย์ 2 ชุมชนนาควิชัย 1 ชุมชนนาควิชัย 2 ชุมชนนาควิชัย 3 ชุมชนมหาชัย ชุมชนโพธิ์ศรี 1 ชุมชนโพธิ์ศรี 2 ชุมชนอภิสิทธิ์ 1 ชุมชนอภิสิทธิ์ 2 ชุมชนอุทัยทิศ 1 ชุมชนอุทัยทิศ 2 ชุมชนอุทัยทิศ 3 ชุมชนอุทัยทิศ 4 ชุมชนส่องเหนือ ชุมชนส่องใต้และชุมชนบ้านแมต ทั้งนี้แม้ว่าจะไม่มีการสำรวจมาก่อนอย่างแน่ชัดถึงสถานการณ์ธุรกิจเงินกู้นอกระบบในเขตดังกล่าวจากที่มีข้อจำกัดแตกต่างกันกับธุรกิจใต้ดินอื่นๆ (black business) ที่มักจะไม่สามารถแสวงหาตัวเลขยืนยันจำนวนที่เป็นทางการได้ แต่ด้วยเหตุที่จำนวนชุมชนที่มีมากถึง 30 ชุมชน โดยส่วนใหญ่เป็นประชากรผู้มีราย

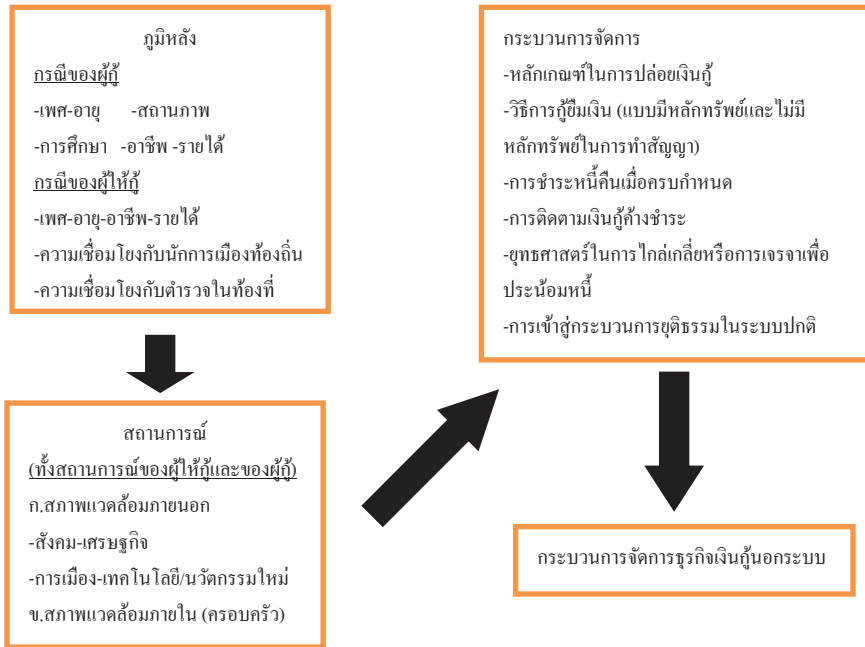
ได้น้อยและไม่มีการประจำที่เป็นหลักแหล่งทำ อีกทั้งประชากรบางกลุ่มมีอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงและการที่จะไปกู้เงินจากทางธนาคารก็เป็นไปได้ยาก ทำให้สามารถบ่งชี้สถานการณ์ในเบื้องต้นได้ว่าสังคมเมืองจังหวัดมหาสารคามมีธุรกิจปล่อยกู้เงินนอกระบบอยู่ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้โดยตรงเช่นกันสามารถตั้งข้อสังเกตในเบื้องต้นได้ว่าธุรกิจดังกล่าวนี้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะภายใต้สภาวะสังคมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกิดสภาวะเงินฝืดเคืองหรือผู้คนขาดสภาพคล่องทางการเงิน ในขณะที่การกู้เงินธนาคารพาณิชย์มักจะติดหลักเกณฑ์เรื่องคุณสมบัติที่ทางธนาคารตั้งไว้ทำให้หลายคนไม่ผ่านการอนุมัติหรือบางกรณีต้องใช้เวลา นานกว่าจะได้รู้ผลและได้รับเงิน ซึ่งเป็นผลทำให้คนเมืองจำนวนไม่น้อยหันไปพึ่งการกู้เงินนอกระบบซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกที่ยุงยาก อีกทั้งยังใช้เวลาในการพิจารณาไม่นานหรือสามารถรับเงินได้ทันทีด้วยเหตุนี้ การศึกษาค้นคว้าจึงเกิดขึ้นโดยผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาสถานการณ์ที่ทำให้เกิดธุรกิจปล่อยกู้เงินนอกระบบ สำรว่าเจ้าของธุรกิจปล่อยกู้เงินนอกระบบและประชาชนผู้กู้เงินนอกระบบมีภูมิหลังอย่างไร รวมไปถึงต้องการเข้าใจกระบวนการจัดการธุรกิจเงินกู้นอกระบบในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามที่ซึ่งพบว่ามีธุรกิจเงินกู้นอกระบบอยู่ดังกล่าวข้างต้นและเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงเครือข่ายธุรกิจดังกล่าวที่มีลักษณะซับซ้อน อีกทั้งสามารถวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่อ่อนไหวได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ที่ทำให้เกิดธุรกิจปล่อยกู้เงินนอกระบบในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาภูมิหลังของเจ้าของธุรกิจปล่อยกู้และผู้กู้ในธุรกิจเงินกู้นอกระบบในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษากระบวนการปล่อยกู้เงินนอกระบบ รวมไปถึง หลักเกณฑ์ในการปล่อยกู้ วิธีการกู้ยืมเงิน (แบบมีหลักทรัพย์และไม่มีหลักทรัพย์ในการทำสัญญา) การชำระหนี้คืนเมื่อครบกำหนด การติดตามเงินกู้ค้างชำระ ยุทธศาสตร์ในการไล่เกลี้ยหรือการเจรจาเพื่อประนีประนอมหนี้ และการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในระบบปกติ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่นำเสนอไปข้างต้นมีคุณูปการทั้งในการปูพื้นฐานสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ และในการช่วยออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจากที่ยังไม่มีแนวคิดที่สามารถนำมาเป็นกรอบได้ในทันทีและด้วยธรรมชาติของโจทย์วิจัยมีลักษณะเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย ซึ่งจำเป็นต้องนิรนัย (induction) พอๆ กับอุปนัย ทำให้การศึกษานี้พัฒนากรอบทั้งจากการทบทวนวรรณกรรมที่นำเสนอไปก่อนหน้านี้และจากการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นอย่างไม่เป็นทางการเพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาเข้ามาพิจารณาให้ครอบคลุมและครบถ้วน จนสามารถพัฒนากรอบแนวคิดขึ้นมาได้ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ด้วยเหตุที่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสม กล่าวคือ มีทั้งวิธีเชิงปริมาณและวิธีเชิงคุณภาพ จึงต้องระบุทั้งประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล โดยในส่วนของประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามที่เกี่ยวข้องกับหนี้ในระบบทั้งหมด ซึ่งไม่สามารถระบุอย่างชัดเจนได้เนื่องจากไม่มีการเก็บรวบรวมฐานข้อมูลดังกล่าวที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือ ทว่า หากเทียบเคียงกับจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งคิดเป็น 51,067 คน โดยคาดคะเนจากประสบการณ์ของผู้วิจัยและการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่หลายๆ รายในเบื้องต้น หมายความว่าผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจเงินกู้ในระบบประมาณร้อยละ 40 ทำให้สามารถคำนวณประชากรได้โดยประมาณ คือ 20,427 คน ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับตาราง Taro Yamane จากฐานประชากรดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถเป็นตัวแทนได้ เมื่อยอมรับ

ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 10 คิดเป็น 223 คน ซึ่งสำหรับการวิจัยที่เป็นประเด็นอ่อนไหวและต้องอาศัยเครือข่ายเท่าที่มีอยู่เป็นสำคัญทำให้ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นไปได้ไว้ที่ 170 คน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนความเป็นตัวแทนไม่มากนัก อนึ่งสำหรับผู้ให้ข้อมูล หรือกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ กำหนดไว้เบื้องต้นที่จำนวน 20 คน โดยครอบคลุมประชาชนที่มีอาชีพและรายได้ที่ต่างกัน หากยังไม่สามารถสะท้อนข้อมูลที่ต้องการทั้งหมด ผู้วิจัยจะปรับเปลี่ยนในภายหลังตามหลักเกณฑ์การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องความพอเพียงของข้อมูล (sufficient data) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบกับการพูดคุยเบื้องต้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อประมวลประเด็นสำคัญ (การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ) โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.65 มีอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.71 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 49.41 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.41 มีอาชีพกรรมกรและรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 25.29 รองลงมาคือ อาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 20.59 และน้อยที่สุด คือ พนักงานธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 1.18 มีรายได้ 4,001-8,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 28.82 รองลงมาคือ รายได้ 8,001-12,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 27.06 และน้อยที่สุด รายได้ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน

สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันของผู้กู้เงินนอกระบบพบว่าส่วนใหญ่สะท้อนว่าสภาพของเศรษฐกิจ ในสังคมปัจจุบันและการเพิ่มขึ้นของราคาเครื่องอุปโภคบริโภคมีผลทำให้ผู้กู้ตัดสินใจกู้เงินนอกระบบ ในขณะที่ ส่วนใหญ่มองว่าการเปลี่ยนถ่ายอำนาจในสังคมไม่มีผลต่อการกู้เงินนอกระบบ สำหรับการรับรู้แหล่งให้กู้เงิน ส่วนใหญ่สะท้อนว่ารับรู้ได้จากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 47.65 รองลงมา คือ รับรู้ได้จากญาติ คิดเป็นร้อยละ 19.41 และน้อยที่สุด คือ จากเบอร์โทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 1.18 ส่วนวิธีการติดต่อกับผู้ให้กู้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดต่อโดยไปพบโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 57.06 รองลงมา คือ ติดต่อผ่านเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 27.65 และน้อยที่สุด คือ ติดต่อทางไลน์และสื่อออนไลน์อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.12 ทั้งนี้ ในแง่ของการทำสัญญาเงินกู้ ร้อยละ 78.82 สะท้อนว่าแหล่งเงินกู้นอกระบบต้องทำสัญญา โดยร้อยละ 72.35 ไม่มีการค้ำประกัน และร้อยละ 76.47 นำเงินไปชำระกับผู้ให้กู้โดยตรง โดยร้อยละ 75.29 ชำระทั้งต้นและดอกเบี้ยรวมกัน ส่วนในกรณีที่ไม่ต้นต้นชำระหนี้ ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 53.53 ขอผ่อนผันได้แต่ต้องเสียค่าดอกเบี้ย รองลงมา คือ ถูกยึดสิ่งที่นำมาค้ำประกัน คิดเป็นร้อยละ 25.29 และน้อยที่สุด คือ ถูกข่มขู่ทำร้ายร่างกายหลังจากที่ผิดนัดจ่ายมาหลายครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.76 ในด้านวิธีการขอประนอมหนี้หรือไกล่เกลี่ยเมื่อเกิน

กำหนด ส่วนใหญ่ผู้กู้ไม่มีการขอประนอมหนี้ คิดเป็นร้อยละ 55.29 รองลงมา คือ ขอผ่อนผันโดยการขอร้อง คิดเป็นร้อยละ 41.18 ในส่วนของการฟ้องดำเนินคดี เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ส่วนใหญ่ไม่เคยถูกฟ้องดำเนินคดี คิดเป็นร้อยละ 87.06

สำหรับช่วงระยะเวลาที่มีผู้กู้เงินกู้นอกระบบมากที่สุดคือในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน และในรอบปีที่ผ่านมาผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินกู้นอกระบบ 3 ครั้ง รองลงมา คือ 2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 78.82 กู้เงินนอกระบบแบบรายเดือน รองลงมา คือ แบบรายปักษ์ (15 วัน) คิดเป็นร้อยละ 13.53 และน้อยที่สุด คือ แบบรายวันและรายสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 1.76 ในด้านวงเงินกู้สูงสุด ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบใช้วงเงินกู้สูงสุดจำนวน 10,001 -30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.53 และน้อยที่สุด คือ 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.59

ในด้านของอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 60 จ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้นอกระบบร้อยละ 6-10 บาท รองลงมา คือ ร้อยละ 2-4 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.53 และน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 16-20 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.59 ในส่วนของการสาเหตุที่ทำให้ผู้กู้ต้องพึ่งเงินกู้นอกระบบ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบเห็นว่ากู้นอกระบบสะดวก รวดเร็ว ทันเวลาต่อการนำไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา คือ การกู้เงินจากสถาบันการเงินมีความยุ่งยาก รุนแรง คิดเป็นร้อยละ 40.59 ทั้งนี้ ผู้กู้เงินกู้นอกระบบส่วนใหญ่ไม่เคยถูกผู้ให้กู้โกง คิดเป็นร้อยละ 89.41 โดยเมื่อกู้แล้วส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบนำเงินไปซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 59.41 รองลงมาคือ ชำระหนี้ที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 37.06 สำหรับการคิดที่จะใช้บริการเงินกู้นอกระบบอีกครั้ง ส่วนใหญ่คิดว่าจะใช้บริการอีก คิดเป็นร้อยละ 92.35 โดยร้อยละ 95.88 ไม่เคยคิดที่จะโกงเงินผู้ให้กู้ ในขณะที่ ร้อยละ 4.12 คิดที่จะโกงเพราะเห็นว่าค่าดอกเบี้ยสูงเกินไป

ในส่วนของ การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของ

ผู้ให้กู้เงินกู้ธนาคารพบว่ามีร้อยละ 70 เป็นเพศชาย เนื่องจากเอื้ออำนวยและมีความคล่องตัวต่อการทำงาน ติดตามทวงหนี้ได้ดีและด้วยสาเหตุที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่และต้องทำหน้าที่ทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวอีกทั้งเพศชายมักมีลักษณะไม่ค่อยชอบตอบโต้ด้วยวาจาจนเกินไป เพศหญิงและยังทนต่อสิ่งร้ายๆ ้วยทางอารมณ์ได้มากกว่า ในแง่ของอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป (คิดเป็นร้อยละ 40) จากสภาพทางการเงินที่ดี ภาระค่าใช้จ่ายมีน้อย มีความมั่นคงในชีวิต และมีประสบการณ์ในชีวิตมากจึงสามารถนำมาประยุกต์ช่วยในการทวงหนี้ โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป และประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือเป็นพ่อบ้านแม่บ้านเป็นหลัก

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่สนิทกับนักการเมืองท้องถิ่น (จาก 16 ใน 20 ราย) ในขณะที่ ส่วนใหญ่สนิทกับตำรวจ (จาก 14 ใน 20 ราย) ผู้ให้กู้สะท้อนว่าสภาพธุรกิจเงินกู้ธนาคารระบบโดยทั่วไปมีการเจริญรุ่งเรืองดีมากเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำ คนจึงขาดสภาพคล่องทางการเงินที่จะใช้ในการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมถึง ผู้ให้กู้ต้องระแวงระวังมากขึ้นจากที่รัฐบาลมีแนวทางจัดการกับธุรกิจเงินกู้ธนาคารมากขึ้นสำหรับระยะเวลาที่ทำธุรกิจเงินกู้ธนาคารพบว่ามีผู้ปล่อยเงินกู้ได้ดำเนินธุรกิจมานานพอสมควรโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำการปล่อยกู้มาแต่ดั้งเดิม ส่วนสาเหตุและแรงจูงใจที่ทำธุรกิจนี้เนื่องจากผลประโยชน์ในเรื่องของค่าตอบแทนที่สูงที่ได้รับจากอัตราดอกเบี้ยที่ได้จากเงินต้นทุนของตนเอง อีกทั้งอาชีพนี้ไม่มีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการทำงานมากนักและยังเป็นงานที่สบายมีเวลาเป็นส่วนตัวเยอะและสามารถทำควบคู่กับงานประจำที่ทำอยู่ได้ มากไปกว่านั้น ยังทำให้ตนรู้สึกถึงการมีอำนาจ

เมื่อถามถึงรูปแบบของการให้ผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ จะทำการกู้เงินออกมาในรูปแบบของการจดจำนองและการขายฝากในการคืนเงินจะคิดออกมาในรูปแบบของ

รายเดือนซึ่งในการกู้แบบรายเดือนนั้นผู้ที่ประสงค์จะกู้ ต้องมีการทำสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมีหลักทรัพย์สินในการค้ำประกันเช่นโฉนดที่ดิน น.ส.3 รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ โทรศัพท์มือถือและอื่นๆที่เป็นทรัพย์สินของมีค่าที่สามารถแปรรูปเป็นเงินได้มาวางไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการค้ำประกันเงินกู้ ทั้งนี้ นอกจากการนำเงินทุนส่วนตัวมาให้กู้ บางส่วนสะท้อนว่าไปกู้มาจากสถาบันการเงินอื่นๆ หรือนายทุนคนอื่น เพื่อนำมาปล่อยกู้ในการแสวงหาผลกำไรจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลที่นำมาปล่อยกู้

ส่วนการกำหนดอัตราดอกเบี้ยพบว่าอัตราดอกเบี้ยส่วนใหญ่อยู่ระหว่างร้อยละ 2.50-3 บาทต่อเดือนในส่วนของการทำขายฝากและการจดจำนองในส่วนของผู้ให้กู้สินอื่นที่มีไว้ในส่วนของอสังหาริมทรัพย์ โดยส่วนใหญ่คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6-10 บาทต่อเดือนทั้งนี้จะต้องส่งคืนเงินต้นภายในระยะเวลาที่ตกลงไว้ ณ ครั้งแรกที่ทำสัญญาโดยการผ่อนชำระจะเป็นรายเดือนคือคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือคืนเฉพาะดอกเบี้ยของแต่ละเดือนไปจนกว่าจะถึงกำหนดคืนเงินต้นหรือจนกว่าจะมีเงินต้นครบในขณะที่ ผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่ให้กู้ในกรณีที่ไม่มีความเสี่ยงในการค้ำประกันด้วยเหตุที่มีความเสี่ยงจากการไม่ได้เงินต้นคืนอีกทั้งยังต้องเสียเวลาในการดำเนินคดีฟ้องร้อง ในกรณีคนที่ให้กู้มักเป็นการให้กู้ยืมแก่บุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมกัน รู้ถึงภูมิหลังของผู้กู้ว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด รู้จักกันเป็นส่วนตัวระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่คุ้นเคยกันหรือเป็นเครือญาติพี่น้องกันเป็นเพื่อนร่วมงานหรือลูกค้าที่ยืมเป็นประจำเท่านั้นที่ผู้ให้กู้ยืมแบบไม่มีหลักประกันทั้งนี้การยืมแบบไม่มีหลักประกันเป็นการอาศัยความเชื่อใจกันเท่านั้นในการทำสัญญา

สำหรับวิธีการผ่อนชำระพบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะนำเงินมาชำระเองทุกเดือนโดยนำไปฝากเข้าบัญชีธนาคารและนำมาชำระให้กับผู้ให้กู้โดยตรงหรือบางครั้งผู้ให้กู้ไปเก็บเองในส่วนนี้แล้วแต่ผู้กู้และผู้ให้กู้จะตกลงกันทั้งนี้ เทคโนโลยีในการสื่อสารช่วยให้การ

ทำธุรกิจเงินกู้จนกระบบมีความสะดวกสบายในฐานะช่วยเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารและเป็นช่องทางของการโฆษณาประชาสัมพันธ์และในการติดตามที่อยู่และข่าวสารของคนที่เป็นหนี้ การหาข้อมูลราคาประเมินของทรัพย์สินที่ผู้กู้นำมากู้ รวมถึง ช่วยในการเก็บเงินกู้ได้ง่ายและอื่นๆ

ในแง่ของปัญหาที่พบจากการให้ยืมเงิน จากผลการสัมภาษณ์พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดคือปัญหาในเรื่องของการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นที่ล่าช้าเกินที่กำหนดเป็นข้อตกลงไว้ในสัญญา อีกทั้งผู้กู้ถึงกำหนดชำระทำการหลบเลี่ยงไม่อยู่เผชิญหน้ากับผู้ให้กู้โดยบางรายย้ายหนีออกจากพื้นที่เลยทีเดียว ทั้งนี้ เมื่อถามถึงประสบการณ์การถูกโกงพบว่าส่วนใหญ่เคยถูกโกงด้วยกลวิธีของการเสนอดอกเบี้ยที่สูงและระยะเวลาในการยืมเป็นระยะสั้นแต่ก็มีบางส่วนที่ไม่เคยถูกโกงเลยเพราะกำหนดทรัพย์สินที่เอามาจำไว้มากกว่าหนี้ที่ให้ออกมา โดยผู้เคยถูกโกงแก้ปัญหาด้วยการให้อาหลักทรัพย์สินมาจดทะเบียนให้ถูกต้อง

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่ทำการปล่อยเงินกู้นอกเขตพื้นที่ตนเองอาศัยอยู่เนื่องด้วยมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เวลา การติดตามทวงหนี้ และมองเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก อีกทั้งได้รับการสะท้อนว่าผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่เคยโกงลูกค้าเลย เพราะการรักษาชื่อเสียงในวงการเป็นเรื่องสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจเงินกู้ ในขณะเดียวกัน จากผลการสัมภาษณ์พบว่าวิธีการหลักของการเจรจาไกล่เกลี่ยในการทวงหนี้คือการทวงถามและหาจุดเป็นไปได้อิงพื้นฐานของการให้เกียรติลูกหนี้ด้วย บางคนเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของความสุภาพ และการให้ทางเลือกลูกค้ารวมถึงฟังเงื่อนไขที่เขามีและแนวทางประนีประนอมหนี้ที่เป็นไปได้สำหรับเขา ในขณะที่ บางคนเน้นย้ำทรัพย์สินที่จำไว้นไปขายหรือการเปิดโปงต่อสาธารณะให้เสียชื่อเสียง

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีประเด็นใหม่ๆ เมื่อเทียบกับผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพอสมควร อาทิ เจมิศักดิ์

ปิ่นทอง และประยงค์ เนตยารักษ์ (2540) พบว่านายทุนผู้ให้ยืมเงินในภาพรวมๆ เป็นผู้มั่งคั่งมีอิทธิพล โหดเหี้ยม หนี้ยาเลียด ขูดรีด และเห็นแก่ตัว ทว่า การวิจัยนี้สะท้อนความเป็นคนธรรมดาของผู้ปล่อยเงินกู้ หรือมองเป็นอีกอาชีพหนึ่ง ซึ่งมีจรรยาบรรณของตนเอง อาทิ จากผลการสัมภาษณ์ได้รับการสะท้อนว่าผู้ให้กู้ส่วนใหญ่ไม่คิดจะโกงเพราะชื่อเสียงเป็นเรื่องสำคัญ ในขณะเดียวกันยังได้ภาพสะท้อนความสุภาพและการให้เกียรติผู้กู้ในขณะทวงหนี้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ

นอกจากนั้น การศึกษาค้างนี้ นิพนธ์ พัวพงศกร (2540) เรียกว่าแนวคิดตลาดที่แข่งขันกันผูกขาด กล่าวคือ เสนอว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาผู้ให้กู้ที่ตนรู้จักคุ้นเคยเพียงคนเดียวเพราะผู้ให้กู้คนปัจจุบันคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าคนอื่นๆ และให้ความสะดวกต่างๆ แก่ผู้กู้ซึ่งเป็นลูกค้าเก่าที่ดี จนเกิดการผูกขาดขึ้น ทว่าการศึกษาค้างนี้พบว่าการเงินนอกระบบกลายเป็นตลาดแข่งขันเสรีมากกว่าจะผูกขาดไปแล้ว จากที่มีแหล่งเงินกู้จำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์หรือทำการตลาดออนไลน์กันมากเพื่อดึงลูกค้ากัน

สำหรับประเด็นที่การศึกษาค้างนี้ค้นพบอย่างสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา มาคือการคงอยู่ของธุรกิจเงินกู้จนกระบบเกิดขึ้นจากความยืดหยุ่น ผ่อนปรนและการประนีประนอมของผู้ให้กู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัจฉรา ศิริจันทร์ (2540) ที่พบว่า การคงอยู่ของตลาดเงินนอกระบบเป็นเพราะตลาดดังกล่าวมีลักษณะยืดหยุ่นสูงในเงื่อนไขการให้กู้ ความสะดวก และระยะเวลาในการกู้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ทวีติยา บุศยรัตน์ (2541) และ สุจิรา จำปาทอง (2556: 59-60) ที่พบว่า ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องมาจากภาวะทางการเงินซบเซาทั้งในและต่างประเทศ ธุรกิจเงินกู้นอกระบบมีการปรับตัว ยืดหยุ่น และกลายเป็นทางเลือกที่ดีให้แก่ประชาชนมากกว่าสถาบันทางการเงินที่เป็นทางการทั้งหลาย

ทั้งนี้ นอกจากเสนอประเด็นใหม่ๆ ทำทนาย

และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาแล้ว การศึกษาค้างนี้ยังมีส่วนเสริมการศึกษาอื่นๆ ด้วย อาทิ เสริมข้อค้นพบของ พัฒนา หล่อตระกูล (2542) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน อยู่ระหว่างร้อยละ 5.00-10.00 ต่อเดือน กล่าวคือ การศึกษาค้างนี้สะท้อนข้อมูลว่า ดอกเบี้ยมีความหลากหลายมากกว่านั้น ตั้งแต่คือ ร้อยละ 2-4 บาท ร้อยละ 6 - 10 บาท ไปจนถึงร้อยละ 16-20 บาท อีกทั้งเสริมข้อค้นพบของ อรรถนพ ลากชุมศรี (2544) ที่พบว่าข้าราชการนายทหารชั้นประทวนก็มีการกู้เงินนอกระบบเช่นกันและมีเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ การศึกษาค้างนี้สะท้อนว่า ข้าราชการก็กู้เงินนอกระบบเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้มีแต่ชาวบ้าน ประชาชนทั่วไป เท่านั้น

นอกจากนั้น การศึกษาวิจัยนี้เสริมการศึกษาของ วาลวิชนี เสงเจริญ (254) ที่พบว่าธุรกิจเงินกู้นอกระบบเป็นแหล่งการเงินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของสภาวะตลาดการเงินโดยสอดคล้องตามความต้องการด้านการเงินภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีความถี่ในการใช้บริการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี ระยะเวลาการชำระคืนเงินต้น 1-3 เดือน รูปแบบการผ่อนชำระเป็นรายเดือน วงเงินกู้ยืมต่ำสุดช่วง 3,001-10,000 บาท วงเงินกู้ยืมสูงสุด 10,000 -30,000 บาท และมีการใช้บริการเงินกู้มากในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม กล่าวคือ การศึกษาค้างนี้สะท้อนว่าช่วงระยะเวลาที่มีผู้กู้เงินกู้นอกระบบมากที่สุดคือในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน และในรอบปีที่ผ่านมาผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินกู้นอกระบบ 3 ครั้ง รองลงมา คือ 2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 78.82 กู้เงินนอกระบบแบบรายเดือน รองลงมา คือ แบบรายปักษ์ (15 วัน) คิดเป็นร้อยละ 13.53 และน้อยที่สุด คือ แบบรายวันและรายสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 1.76 ในด้านวงเงินกู้สูงสุดส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกู้นอกระบบใช้วงเงินกู้สูงสุดจำนวน 10,001 -30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.53 และน้อยที่สุด คือ 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.59

อย่างไรก็ตาม มีหลายประเด็นที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษาค้างนี้ที่ควรนำไปอภิปรายขยายประเด็นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาทิ ในประเด็นเรื่องคุณธรรมของธุรกิจเงินกู้นอกระบบ และประเด็นเรื่องของการควรทำให้ธุรกิจเงินกู้นอกระบบเข้าไปอยู่ในระบบหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ การศึกษาค้างนี้มีทั้งส่วนที่สนับสนุนและส่วนที่แย้งกับประเด็นถกเถียงดังกล่าว หากตั้งต้นจากที่โฆสิต อู่อรุณ (2550:62-64) ได้สะท้อนไว้ ปัญหาหลักของบริการเงินกู้นอกระบบคือปัญหาที่ตัวของผู้กู้มากกว่าผู้ให้กู้ เช่น ไม่สามารถส่งเงินกู้ได้ทันตามเวลาที่กำหนด ส่งไม่ครบจำนวน การขอเลื่อนการชำระเงินกู้และไม่สามารถติดตามได้ ซึ่งจากมิตินี้การศึกษาค้างนี้มีข้อค้นพบในลักษณะเดียวกัน และช่วยจุดประเด็นว่าธุรกิจเงินกู้นอกระบบไม่ได้ชั่วร้ายในตัวเอง หากแต่ผู้กู้ต่างหากที่สร้างความเลวร้ายให้เกิดขึ้นตัวธุรกิจนอกระบบเองจึงเป็นทางเลือกมากกว่าขาดทุนว่า ในทางที่ต่างออกไป ดังที่ ภัสริฎฎากร แก่นทอง (2553: 51) ได้พบว่าธุรกิจเงินกู้นอกระบบทำให้เกิดปัญหาการทุจริตด้วยดอกเบี้ยที่สูงเกินไป การเอารัดเอาเปรียบ ความรุนแรง และการยึดทรัพย์สิน ซึ่งมองจากมุมนี้ ธุรกิจดังกล่าวก็มีความชั่วร้ายในตัวเอง ซึ่งการศึกษาค้างนี้ก็สะท้อนภาพดังกล่าวให้เห็นได้บ้าง เป็นเหตุให้การนำเอาประเด็นนี้ไปถกเถียงต่อเป็นสิ่งที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรนำผลการศึกษาไปพัฒนานโยบายที่สร้างความเป็นธรรมระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้เงินนอกระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นทางเลือกที่มากไปกว่าความพยายามกำจัดเงินกู้นอกระบบหรือทำให้อยู่ในระบบ ซึ่งละเลยความจริงที่สะท้อนในการวิจัยครั้งนี้ว่า ธุรกิจเงินกู้นอกระบบทำหน้าที่เป็นทางเลือกให้กับประชาชนได้ จากที่มีความยืดหยุ่น ผ่อนปรน และเข้าถึงได้ง่าย

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมพึงคำนึงถึงกระบวนการพิทักษ์และปกป้อง

ความปลอดภัยของผู้กู้และผู้ให้กู้เงินนอกระบบจากการ
คุกคามและความรุนแรง โดยต้องมองเห็นระบบ
คุณธรรมและการเอื้ออาทรที่อยู่ในธุรกิจเงินกู้นอก
ระบบ อีกทั้งลดอคติที่มองผู้กู้ในแง่ดีเกินไปในขณะที่
มองผู้ให้กู้ในแง่ร้าย

3. ในมิติที่กว้างขวางมากขึ้น รัฐบาลควร
นำเอาประเด็นเรื่องข้อดีข้อเสียและการอุดช่องว่าง
ระหว่างนอกระบบกับในระบบมาสู่กระบวนการ
พิจารณาอย่างจริงจัง โดยต้องทบทวนฐานคิดที่ว่าหนี้
ในระบบดีกว่านอกระบบเสมอไป เพราะเป็นกับดัก
สำคัญที่นำไปสู่การเกาไม่ถูกที่คัน ในทางที่ต่างออกไป
รัฐบาลต้องคำนึงถึงการออกแบบสิ่งที่เรียกว่าในระบบ
ให้ยืดหยุ่น ปรับตัวได้ดี เข้าถึง และตอบสนองได้ให้
มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะนั่นเป็นต้นตอให้เกิดสิ่งที่เรียก
ว่านอกระบบอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะต่อผู้ท้าววิจัยต่อไปในอนาคต

1. จากที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาธุรกิจ
เงินกู้นอกระบบในบริบทเมือง (เขตเทศบาล) ผู้วิจัยใน
อนาคตจึงควรศึกษาในเขตชนบท เพื่อให้เข้าใจอีกภาพ
หนึ่งที่น่าจะเหมือนหรือต่างออกไปก็ได้

2. ผู้วิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตใน
การศึกษาในระดับประเทศ เพื่อให้เข้าใจภาพรวมและ
เข้าถึงความสลับซับซ้อนของธุรกิจเงินกู้นอกระบบที่
เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจมหภาค การเมืองของประเทศ
และระบบสังคมและวัฒนธรรมไทยในภาพรวม

3. ผู้วิจัยในอนาคตควรศึกษาเชิงเปรียบ
เทียบจากหลายกรณีศึกษา เพื่อให้สามารถสร้างข้อสรุป
ที่เป็นการทั่วไปได้มากกว่านี้ รวมถึงเพื่อให้สามารถ
เข้าใจความแตกต่างหลากหลายของธุรกิจเงินกู้นอก
ระบบที่ต่างบริบทกัน

4. หากผู้วิจัยในอนาคตสนใจศึกษากรณี
ของเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามเช่นเดียวกันกับการ
ศึกษาในครั้งนี้ ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลใน
การสัมภาษณ์ให้มากขึ้นกว่านี้ เนื่องจากประเด็น
ดังกล่าวนี้เป็นข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และประยงค์ เนตยารักษ์ (2540).

โฉมหน้านายทุนผู้ให้กู้ในตลาดสินเชื่อ.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โฆสิต อุ่อรุณ (2550). การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้

บริการและผู้ให้บริการเงิน กู้นอกระบบ

กรณีศึกษาในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์

ศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,

พระนครศรีอยุธยา

ดวงมณี วงศ์ประทีป และสุชาดา กิระกุล. (2529).

รายงานการศึกษาตลาดเงินนอกระบบ

เรื่องตลาดเงินนอกระบบในระดับมหภาค.

กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ทวีติยา บุศยรัตน์. (2541). การบริหารด้านสินเชื่อเพื่อ

ลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์.

วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่.

นิพนธ์ พัวพงศกร. (2540). ตลาดสินเชื่อในระบบใน

สังคมไทย : กรณีศึกษาเรื่องสัญญาเงินกู้

โครงสร้างตลาด พฤติกรรมและอัตรา

ดอกเบี้ย. เอกสารวิชาการเลขที่WARD7.

กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการ

พัฒนาประเทศไทย.

ประยงค์ เนตยารักษ์(2550). โฉมหน้านายทุนผู้ให้กู้ใน

ชนบทไทย. สถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสถาบันวิจัย

เพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

พัฒนา หล่อตระกูล. (2542). ทักษะและพฤติกรรม

การให้ยืมเงินของเจ้าหนี้ในระบบใน 3

จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาควิชา

ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนา

สังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภัทรธิดา ผลงาม. (2544). รายงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ของนักศึกษบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย. เลย : สถาบันราชภัฏเลย.

ภัทรภร เท่งเจียว. (2547). การบริหารจัดการติดตามทางหนี้เงินกู้ยืมในระบบ: ศึกษากรณีผู้ประกอบการเงินกู้ยืมในระบบ เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร.

ภัฏฐัญญากร แก่นทอง.(2553). ความคิดเห็นของผู้กู้เงินนอกระบบกับผู้ที่ไม่ได้เงินกู้ยืมในระบบต่อนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบ : กรณีศึกษาตลาดเทศบาลนครพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณัฐ มงคลศรี (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสินเชื่อธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน): ศึกษากรณีพนักงานสินเชื่อสายงานพัฒนารัฐกิจสำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคม, คณะพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วาลวีชนี เสงเจริญ. (2546). พฤติกรรมของผู้ใช้บริการเงินกู้ยืมในระบบในเขตเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุจิรา จำปาทอง. (2556). หลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินในระบบ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สรรค์ วรอินทร์ และคณะ. (2541). ครูกับการจัดการศึกษาของชุมชน. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์. อนุชา วงศ์ศรีรัตน์. (2553). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับเงินกู้ยืมในระบบ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีพระทุม วิทยาเขตชลบุรี.

อรรถณพ ลาภชุ่มศรี. (2544). ศึกษาแหล่งเงินกู้ยืมในระบบในหน่วยงานราชการ : เฉพาะกรณีของนายทหารชั้นประทวนในเขตกรุงเทพมหานคร. กองสารสนเทศการวิจัย สำนักงานวิจัยและพัฒนากองทหารกองทัพบก.

อัจฉรา ศิริจันทร์. (2540). การศึกษาตลาดเงินนอกระบบในอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.